

Minner fra Åsgård skole 1940-45

Ved Johan Torp, Torbjørg Ruud og Karen Løkke

Åsgård skole var et typisk eksempel på en av de gamle grendeskolene. Den lå ved Stranda i Trømborg, ved inngangen til «Fjellal», og ble oppført i 1905. Bygget hadde to etasjer med de obligatoriske hvitmalte vindusglassene så barna ikke skulle forstyrres av det som skjedde utenfor. I 1. etasje foregikk undervisningen i et forholdsvis romslig skoleværelse, det lave elevtall tatt i betraktning. Foruten skoleværelset bodde vaktmesterparet Sofie og Johannes Lunde i 1. etasje og etter dem Aslaug og Olaf Lunde. I 2. etasje var det et rom som ble brukt til møtevirsomhet og til sløydundervisning i juni måned hvert år, mens det var håndarbeid for jentene i 1. Etasje. I 2. etasje var det også to små leiligheter hvor Karl Haugen og Johanne «Boston» bodde. Dette tilnavnet hadde hun nok fått fordi hun hadde vært i Amerika, antagelig i Boston, i sine yngre dager. Åsgård skolekrets strakte seg i nord til Åsgård og Langhus, mot syd til Lundegårdene, og mot vest omfattet kretsen Krosbygårdene og de to Grasbakkegårdene.

To-delt skole

Som de fleste grendeskoler på den tid var også Åsgård en to-delt skole, det vil si at elevene gikk annenhver dag fra kl 8.30 til 4 00. Første, andre og tredje klasse en dag, fjerde, femte, sjette og sjuende den neste. Det var ikke uvanlig at flere søsken gikk samme dag i hver sin klasse og altså i samme klasserom.

Som de fleste grendeskoler på den tid var også En slik klasseinndeling satte selvfølgelig særdeles store krav til den som utøvte lærergjeringen.

En meget original lærer

Fra 1930-årene og frem til skolen ble nedlagt i 1948 var «Warden» ansatt som lærer. Hans egentlige navn var Hans Edvard Trømborg, men han kalte seg Hans Ward Trømborg, og på folke-munne het han bare H. Ward. Han ble utdannet ved Notodden lærerskole, vikarierte for lærer Johnsen på Åsgård skole fra 1916-17 og underviste så noen år på Haugetun

ungdomsskole. Så drev han som bonde hjemme på gården Trømborg noen år, til han gikk tilbake til læreryrket på Åsgård skole. Hver morgen kom han på landeveien i velkjent stil, sittende skrått på sin herresykkel fra hjemmet på Trømborg gård - alltid med sykkelklyper nederst på buksene. På hodet hadde han lue med ørevarmere vinterstid og hvit «caps» i sommerhalvåret.

På mange måter var han forut for sin tid med sin store interesse for kroppsøving, kosthold og helselære. Han var vegetarianer, noe som ikke var vanlig på den tid, og var også innbitt motstander av røyking. Kaffe hadde han heller ikke noe til overs for. Elevene husker hans lunsj i «store fri» når kateteret bugnet av grønnsaker, særlig grønnkål og kålrot, og dessuten grovt brød, honning som overnattet i skapet på skolen og sur melk på flaske.

Om våren lærte han elevene å plukke nesle som han gned i papir og så vasket, for at den ikke skulle brenne.

Med på menyen var også karvekål og syre. Dette tror vi han ville fått stor anerkjennelse for i dag, i antioksidantenes tid.

En vanlig skoledag

Skoledagen begynte med kristendom i første time. Først var det bønn og salmevers fra Landstads salmebok, så ble vi hørt i bibelhistorie og Luthers katekisme. De ti bud måtte vi kunne på rams, og vi hadde også utenatlekser i bibelhistorien.

I andre time hadde vi regning, og

i tredje time var det norsk, lesing og skriving.

Vi lærte mye grammatikk og hadde ofte norske stiler. Han hadde en svært original metode når han skulle lære oss høytlesing med stort volum.

Da gikk vi opp i åsen på andre siden av veien. Elevene kunne stå på hver sin høyde, gjerne 50 meter fra hverandre, og så måtte vi lese så høyt at vi kunne høre hverandre på denne avstanden.

I naturfagtimene var vi ofte i skog og mark for å lære om plantenes navn og deres anvendelse.

Slik så klasserommet ut

Elevtallet på skolen var ikke mer enn ca. 20, og vi satt på dobbelpulter. Rommet hadde ellers to høye skap til skolemateriell, en vedkasse og en høy etasjeovn som varmet godt. Her var også et orgel som ble brukt hver morgen og i sangtimene. Bak kateteret sto tavla med svamp og kritt, og på en av veggene hang kart over hele verden. På en annen vegg kunne vi henge fra oss yttertøyet, dette var godt for elevene på kalde vinterdager.

Skoleveien

Som det fremgår av skolekretsens omfang, var det ikke alltid like enkelt å komme seg på skolen for dem som hadde lengst vei. Det var jo ingen busstransport, og vinterstid kunne det nok være slitsomt for de minste å ta seg frem i snørike vintre, som det var på den tiden. Veien fra Susebakke til Glørudkrysset, som gikk forbi Åsgård skole, ble holdt oppe med hestetrukket snøplog. Det var Marius Ruud på Øyerud, som holdt veien åpen vinterstid. For å komme seg til skolen var det vanlig at elevene tok skiene i bruk

Uteaktiviteter

Like syd for skolen ble det laget hoppbakke i Skoleåsen så snart det var snø nok. Denne ble flittig brukt i frikvarterene. «Unnarennet» endte med å krysse veien ned mot Slettevold. Det hadde selvfølgelig vært umulig med dagens biltrafikk, men det var stort sett bare hest og slede som kjørte langs veien, og man kunne høre hestebjella på lang vei. Det var ingen stor bakke, men en av guttene, som gikk på Framhaldskolen en vinter da den holdt til i andre etasje, hoppet 18 meter, men da var han helt nede «på sletta». Sommerstid ble vi tatt med til «Linntjenn» på badetur. Jentene badet for seg, uten tilsyn, på østsiden av tjernet. Det var en praksis som ikke alle foreldrene var glade for. Svømmeferdighetene var ikke like godt utviklet den gang som i dag, og det gikk historier om at «Linntjenn» i nordenden var «bunnløs». Andre ganger ble vi tatt med til «Dynjanstyrten» like syd for Dynjan. Bekken fra Fjella var her ført ut i en vannrenne, og det ble et vannfall på 2-3 meter.

Åsgård skole 1938

1. rekke fra v. Gerd Torgersen, Ingrid Aslaug Ruud, Knut Skjervengen, Bjørn Fjeld, Anders Torp, Halvard Krosby
2. rekke fra v. Rakel Torgersen, Valborg Sjøpler, Dagmar Gylta, Ranveig Fjeld, Hjørdis Johansen, Gunvor Fjellengen, Ingrid Lunde, Ruth Torgersen.
3. rekke fra v. Kåre Gjulem, Oddvar Ruud, Ansgar Ruud, Johan Lunde, lærer H. Ward Trømborg, Anders Torp, Krosby, Leif Ruud, Arne Krosby, Alf Johansen

Vannet var iskaldt selv sommerstid, men kunne være en god avkjøling på varme dager. I frikvarteret slo vi ofte ball, også kalt «stikkball». Eller vi lekte «hauk og due». Her skulle man «fange» en fra det andre laget og slå tre ganger på ryggen til vedkommende. Når frikvarteret var over, ble vi kalt inn med «bjelleklang», ei stor kubjelle som sto plassert i vinduet inn til skolestua. Vanligvis var vi ikke lenger unna enn at vi kunne høre denne form for innkalling.

Skolemateren i krigstida

I det lange frikvarteret midt på dagen, spiste vi medbrakt matpakke ellet brødsriver i medbrakt «matboks». Allerede den gang fantes det matbokser med morsomme figurer på, men langt fra så avanserte som dem barna bruker i dag. Pålegget varierte litt med årstiden. Om høsten kunne det for eksempel være epleskiver med syltetøy, i midten, kokt egg i skiver, og brunost var nok også vanlig den gang. Men gjennomgående var det nok overveiende pålegg «av egen produksjon». Til drikke hadde vi som regel hjemmelaget saft, eller noen ganger melk. Alltid hjemmebakket brød. Under krigen sørget Trømborg Sykepleieforening for at vi fikk vår daglige dose med tran. Tranen ble oppbevart i vanlige saftflasker inne i klasserommet, og var nok et helt annet produkt enn den medisintranen man får i dag. Vi tok oppstilling ved kateteret med medbrakt skje, og fikk vår porsjon av læreren. (Det hendte at noen hadde glemt skjeen. og hva var da mer naturlig enn å låne sidemannens?)

Legeundersøkelse

En gang i året var det legeundersøkelse. Da kom doktor Haugen med lege kofferten, lyttet på rygg og bryst, tittet oss i halsen mens han holdt tunga på plass med en trepinne. Helsesøster var også tilstede med veiing og måling. Henne husker vi som en kraftig dame med blå kjole og hvitt forkle. Hun var også ansvarlig for pirquetprøvene.

Håndarbeid og sløyd

Vi hadde «frøken» bare i håndarbeid. Det var fru Marie Gjerud fra Hærland, ei blid, trivelig dame

som vi satte stor pris på. Jentene holdt til i klasserommet i 1. etasje, men når det var pent vær, satt vi ofte ute i solveggen med strikking av grytekluter og annet.

Guttene benyttet rommet i 2. etasje. De måtte hente høvelbenker og annet utstyr i uthuset og bære det opp den lange trappa til 2. etasje. I uthuset var også doene plassert, to jentedoer fremst - og guttedoene innerst i gangen. Her hadde vi ikke noe toalett-papir, nei, men en bunke med gamle aviser. Slik var det den gang!

Krigsminner

Året 1939-40 holdt Eidsberg Framhaldskole hus i 2. etasje i skolebygningen. Krigsutbruddet, 9. april, gjorde et sterkt inntrykk. Som åtte- niåringer skjønnte vi ikke så mye, men da vi fikk se flere av elevene i Framhaldskolen gråte, gikk det opp for oss at dette var alvor. Hjemover på skoleveien kom det tre store bombefly over oss. Da kom det fra en av guttene: «Dette er verre enn tordenvær!» Han var nemlig veldig redd for torden. Vi husker også at det var mye snø den våren, med høye snøplogkanter. Et annet krigsminne er at bildet av kong Haakon ble tatt ned fra veggen i skolestua. I stedet kom det opp et fotografi av Vidkun Quisling. Guttene kastet svamp på dette bildet, slik at det ramlet ned og glasset ble knust. Det ble hengt opp igjen, men resten av krigstida uten glass i ramma.

Gode minner fra Åsgård skole

Stort sett hadde vi det bra på skolen med vår originale lærer H. Ward, og vi var jo ikke flere enn 20-25 elever. Mobbing visste vi ikke hva var. På skoleveien gikk vi oftest flere sammen, det var mange som hadde svært lang vei, og noen gikk «skauleis». Vi tror ikke at de store skolene i dag har det noe bedre. Vi hører stadig at mobbing er et problem som øker i omfang.

Krav om forandring

Etter hvert ble det flere og flere foreldre om ikke syntes elevene ved en todelt skole fikk den undervisning de hadde krav på. Kravet kom derfor, sterkere og sterkere utover 40-tallet, om en sammenslåing med Folkenborg skole.

Åsgård skole I 1944

1. rekke fra v . Reidar Ruud, Henry Gylta, Håkon Torp, Ingrid Torp, Torbjørg Lunde, Mary Hansen, Magnhild Ruud.
2. rekke fra v. Lærer Hans Edward Trømborg, Alf Hansen, Johan Torp, John Berge, Bjarne Ruud, John Værnes, Ole Andersen.
3. rekke fra v Olaf Ruud, Reidar Kroshy, lærer Marie Gjerud, Solveig Gylta, Bodil Kopperud, Karen Lunde. Bildet er utlånt av Torbjørg Fjeld Ruud som ikke var tilstede.

Dette utviklet seg til en ganske kraftig debatt i lokalsamfunnet, hvor mange var redde for å miste «det kulturelle sentrum» som en skole representerer. Ikke minst var dette et syn som gjorde seg gjeldende hos mange av dem som ikke hadde, eller noen gang ville få barn på skolen. Resultatet ble imidlertid at Åsgård skole ble nedlagt i 1948 og elevene overført til Folkenborg. Elevene ble da transportert med buss.

Åsgård skole står fremdeles der, men er ganske forandret eksteriørmessig. Gamle Tranmo skole er pietetsfullt bevart av Anne Lise og Jan Erik Heller.

Litt artig kanskje, at gamle Tranmo skole, som i 1905 hie avløst av den nye Åsgård skole, fremdeles er bevart som den var for over hundre år siden med sine blondkantede taklister. Ekteparet Anne Lise og Jan Erik Heller har satt sin ære i å ta vare på denne gamle skolebygningen.